

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Кононец Наталії Василівни

„Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів”,

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Адекватне тенденціям розвитку світового суспільства, нагальним і перспективним потребам України відтворення якісної і кількісної структури кадрового капіталу є визначальною умовою розвитку всіх без винятку соціально-економічних підсистем українського суспільства, головним завданням національної системи освіти. Саме такий шлях розвитку України забезпечить її успішну інтеграцію до Європи, входження до лав розвинених країн світу.

Таке бачення завдань української освіти зумовлює появу у педагогічній науці і освітній практиці нових науково-методичних проблем, розв'язання яких передбачає модернізацію всіх без винятку складників освітніх систем.

Через це методологія педагогічних досліджень класичної педагогіки потребує перегляду й удосконаленню в контексті сучасних потреб освітньої практики, інтересів усіх суб'єктів навчально-виховного процесу.

На тлі загальних стратегій компетентісного підходу у навчанні, що підтримуються прогресивною педагогікою, важливим є виокремлення ролі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в умовах розвитку інформаційного суспільства, формування на цій основі суспільства знань.

Спираючись на сучасні погляди щодо ролі ІКТ у навчанні впродовж життя, освіта усіх рівнів і спрямування повинна враховувати необхідність наскрізного застосування ІКТ для подолання викликів та перешкод, що виникають при комп'ютерно орієнтованому навчанні різних дисциплін.

Широке впровадження в освіту сучасних ІКТ, використання у відкритих педагогічних системах електронних соціальних мереж, що побудовані на базі

технологій web2.0, реалізація в освітніх системах принципів відкритої освіти, коли екстериторіальні учасники навчально-виховного процесу мають змогу ефективно використовувати електронні інформаційні ресурси освітньо-просторової компоненти відкритого освітнього простору, розвиває парадигму «суб'єкт-суб'єктних» відношень учасників навчально-виховного процесу.

Таким чином при підготовці майбутніх фахівців аграрного профілю виникає головне протиріччя між сучасним вимогами аграрного виробництва щодо професійного рівня фахівців-аграріїв, спеціалістів нової генерації і недостатньою обґрунтованістю теоретико-методичних основ їхньої підготовки, зокрема, в коледжах, передусім, з дисциплін комп'ютерного циклу навчання.

Успішне розв'язання цього головного протиріччя у загальному випадку залежить від різних чинників, серед яких одним з найвагоміших з педагогічної точки зору є потреба створення у коледжах аграрного профілю науково обґрунтованої педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців-аграріїв в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі, технологічні складники якого побудовані на основі використання останніх досягнень науки і технологій. Цей чинник, з одного боку, безпосередньо віддзеркалює останні досягнення науково-технічного прогресу в ІКТ-сфері й здобутки вітчизняної і зарубіжної психолого-педагогічної науки та передової освітньої практики, а з іншого боку, відображає сучасні вимоги суспільства щодо освітнього рівня кадрового капіталу свого соціально-економічного розвитку.

Саме такі педагогічні системи, що будуються на базі провідних технологій інформаційного суспільства, забезпечуватимуть розвиток самостійності, ініціативи, творчої активності майбутніх фахівців-аграріїв у подальшій професійній діяльності. Саме таким шляхом новітні педагогічні системи будуть відповідати індивідуальним потребам розвитку студентів аграрних коледжів та соціально-економічним потребам аграрної галузі.

Незважаючи на те, що проблема підготовки фахівців аграрних спеціальностей до професійної діяльності неперервно досліджується як в Україні, так і за її межами, її розв'язанню присвячено багато науково-

методичних праць, проте дослідження цієї проблеми в контексті розроблення теоретичних та методичних основ ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів, що базуються на компетентнісному підході та широкому використанні в процесі підготовки локальних і мережних ІКТ, як комп'ютерно-технологічної платформи навчальних електронних комунікацій, та електронних освітніх ресурсів (ЕОР), як змістово-технологічної джерельної бази навчально-пізнавальної діяльності студентів, досліджені ще недостатньою мірою.

Здійснене Н.В. Кононец дослідження спрямовано на розв'язання зазначених проблем і зумовлено, насамперед, об'єктивною потребою підвищення якості та ефективності навчання дисциплін комп'ютерного циклу майбутніх фахівців аграрного профілю, забезпечення на цій основі підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності випускників аграрних коледжів на ринку праці.

В основу дослідження покладено положення про те, що навчальні результати майбутніх фахівців аграрного профілю з дисциплін комп'ютерного циклу істотно залежить від впровадження в освітню практику ресурсно-орієнтованого навчання.

Під ресурсно-орієнтованим навчанням дисциплін комп'ютерного циклу здобувач саме і розуміє широке використання в педагогічних системах ЕОР та ІКТ-сервісів, що формують змістово-технологічну основу відкритого навчального середовища, в якому здійснюється навчально-виховний процес з дисциплін комп'ютерного циклу.

Саме таке навчання автор розглядає як цілісний динамічний процес організації, стимулювання та здійснення самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів під час формування у відповідних педагогічних системах компетентностей студентів в галузі інформатики з урахуванням індивідуальних інформаційних потреб самого студента, як особистості, так і соціально-економічних потреб аграрного виробництва.

Концепція дослідження включає три взаємопов'язані концепти, які сприяють реалізації провідної ідеї дослідження: теоретико-методологічний, науково-методичний та технологічний.

Зважаючи на викладене вище, тему дисертаційного дослідження Н.В. Кононец „Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів”, яка саме і присвячується дослідженню перерахованих проблем, верифікації отриманих теоретичних результатів, впровадженню їх в освітню практику низки аграрних навчальних закладів України, можна визнати актуальною, а її розроблення – своєчасним.

Дисертація виконана в Полтавському національному педагогічному університеті ім. В.Г. Короленка.

Актуальність теми підтверджується також тим, що її дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка в межах науково-дослідної роботи з теми "Дослідження змістового компонента формування основ педагогічної майстерності майбутнього вчителя" (номер державної реєстрації 0197U000065).

Тему дисертації затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 1 від 30.08.2012 р.) та узгоджено в Міжвідомчій Раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 7 від 25.09.2012 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ця ступень є достатньою і забезпечена обраною методологічною базою дослідження, коректним застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження та проектування систем: теоретичних, емпіричних, моделювання та математичної статистики, зокрема, методів узагальнення та класифікації психолого-педагогічних джерел та передових освітніх практик, загальних методів пізнання (спостереження, порівняння, класифікація), опитувально-діагностичних методів (тестування, опитування, вимірювання) та

обсервації (анкетування, інтерв'ювання, бесіда), системного підходу, моделювання, педагогіко-експериментальних та прогностичних.

Основні наукові положення, завдання дисертації і концептуальні підходи дослідження досить повно обґрунтовані та побудовані на сучасних наукових знаннях про базові принципи педагогіки, психології та інформатики, про методи побудови педагогічних систем та підходи щодо впровадження педагогічно виважених інновацій в освітню практику.

Вірогідність одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях.

В роботі з достатньою чіткістю визначаються об'єкт, предмет та мета дослідження, формулюється гіпотеза та формуються його завдання.

Вірогідність наукових положень, що наведені у дисертації, обумовлені достатньо чіткою постановкою та комплексним підходом до вирішення завдань дослідження, методологічною обґрунтованістю його вихідних положень, що підтверджується результатами практичної перевірки і забезпечується коректним опрацюванням отриманих експериментальних даних, їх кількісним і якісним аналізом та коректною інтерпретацією й таблично-графічною ілюстрацією, що надає отриманим науковим результатам роботи необхідної переконливості і практичної спрямованості.

Експериментальна частина дослідження та впровадження його результатів в освітню практику здійснювалася в низці коледжів аграрного профілю: Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії: Борщівського агротехнічного коледжу, Вишнянського коледжу Львівського національного аграрного університету, Івано-Франківського коледжу Львівського національного аграрного університету, Відокремленого підрозділу НУБіП України "Ірпінський економічний коледж", Відокремленого структурного підрозділу "Новокаховський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету", Козелецького технікуму ветеринарної медицини, Рівненського державного аграрного коледжу, Стрийського коледжу Львівського національного аграрного

університету, Технологічно-економічного коледжу Білоцерківського національного аграрного університету, Відокремленого підрозділу НУБіП України "Немішайвський агротехнічний коледж"; а також в освітній процес Державної установи "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта".

Отримані в дисертації результати оприлюднено та обговорено на 19 міжнародних науково-практичних конференціях, 3 всеукраїнських науково-практичних конференціях, 8 всеукраїнських науково-практичних Інтернет-конференціях, на семінарах в Державній установі "Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів "Агроосвіта".

Матеріали дослідження неодноразово обговорювалися на кафедрі педагогічної майстерності та менеджменту імені І.А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2012-2016 рр.).

Ці результати з необхідною повнотою викладено у 73 наукових і навчально-методичних публікаціях, з них 70 – одноосібних, в тому числі: 1 одноосібна монографія; 2 навчально-методичних посібники, 1 стаття в міжнародній колективній монографії, 35 статей – у наукових фахових виданнях, 7 із яких – у зарубіжних виданнях; 33 – у збірниках матеріалів конференцій. Загальний обсяг авторського доробку з теми дослідження становить 58 др. арк.

Ознайомлення зі змістом публікацій Н.В. Кононец свідчить про повноту викладу основних результатів дисертації, які одержав здобувач, у наукових фахових виданнях, що відповідає п.12 „Порядку присудження наукових ступенів”.

Наукова новизна одержаних в дисертаційному дослідженні результатів, полягає у тому, що *вперше*:

– розроблено концепцію ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах (основні положення; принципи

універсальності, самостійності та керованості, свободи вибору, саморегуляції, неперервності, індивідуалізації, інтернаціоналізації, доступності, раціоналізації, інформаційного підходу; перспективні завдання; основні напрями розвитку ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах та очікувані результати);

– розроблено функціональну дидактичну модель ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів, що включає концептуально-цільовий блок, блок реалізації ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу та рефлексивно-аналітичний блок;

– виявлено та обґрунтовано дидактичні умови реалізації ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів (застосування комплексу форм, методів та засобів ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів; організація процесу навчання дисциплін комп'ютерного циклу в тандемі "студент-викладач" з використанням педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання; орієнтація на створення та розвиток інформаційно-освітнього середовища аграрного коледжу).

Конкретизовано поняття "ресурсно-орієнтоване навчання", "дисципліни комп'ютерного циклу в аграрних коледжах"; "ресурсно-орієнтоване навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів", його мету, сутність та завдання; "інформаційно-освітнє середовище аграрного коледжу"; "ефективність ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу"; критерії ефективності ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу (когнітивний, діяльнісно-результативний та саморегуляційний); визначений склад основних складників навчального середовища педагогічних систем ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу: засоби, методи та форми навчання.

Набули подальшого розвитку:

– система науково-методичного забезпечення ресурсно-орієнтованого

навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрних коледжах;

– мережне навчально-виховне співробітництво аграрних коледжів з іншими навчальними закладами.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

– у навчальний процес аграрних коледжів упроваджено функціональну дидактичну модель ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу на визначених дидактичних умовах, що знайшло своє відображення у дослідницькому освітньому проєкті „Ресурсно-орієнтоване навчання дисциплін комп'ютерного циклу„;

– забезпечено активізацію методичної роботи викладачів аграрних коледжів через проведення спільних методичних рад, семінарів, вебінарів, Інтернет-конференцій, зокрема, Інтернет-конференції „Ресурсно-орієнтоване навчання у вищій школі: проблеми, досвід, перспективи”;

– в межах освітнього проєкту „Інтернет-методрада як інструмент відкритого ефективного співробітництва з проблем методики викладання у ВНЗ I-II рівнів акредитації” упроваджено інформаційну систему „Електронний моніторинг навчально-методичної роботи”;

– забезпечено постійне наповнення та функціонування сайту дослідницького освітнього проєкту „Ресурсно-орієнтоване навчання: методичний портал”: <http://rbl3.webnode.com.ua/>;

– забезпечено розвиток інформаційно-освітнього середовища аграрних коледжів шляхом розроблення і впровадження електронних освітніх ресурсів (офіційного веб-сайту навчального закладу, електронних навчально-методичних комплексів, посібників, дистанційних курсів, освітніх веб-сайтів викладачів);

– удосконалено електронні освітні ресурси для організації процесу ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів;

– в низці аграрних коледжів створено Лабораторії з розроблення ЕОР та використання Інтегрованої інформаційної системи „Електронні освітні ресурси”;

– проведено конкурси аграрних коледжів на кращий веб-сайт, майстер-класи, семінар-аукціон педагогічних ідей на базі Державної установи „Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів „Агроосвіта”.

Набутий досвід з практичного впровадження наукових результатів дисертації відображено у виданій монографії „Основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу (з досвіду аграрних коледжів)”, методичних посібниках, науково-методичних матеріалах, що *безпосередньо використані* в навчально-виховному процесі аграрних коледжів.

Результати дисертаційної роботи упроваджено в навчально-виховний процес Аграрного коледжу управління і права Полтавської державної аграрної академії (довідка № 75 від 16.02.2016 р.); Борщівського агротехнічного коледжу (довідка № 413 від 18.11.2013 р.), Вишнянського коледжу Львівського національного аграрного університету (довідка № 277 від 18.11.2013 р.), Івано-Франківського коледжу Львівського національного аграрного університету (довідка № 01/5-236 від 14.11.2013 р.), Відокремленого підрозділу НУБіП України "Ірпінський економічний коледж" (довідка № 152 від 03.04.2014 р.), Відокремленого структурного підрозділу "Новокаховський коледж Таврійського державного агротехнологічного університету" (довідка № 404 від 14.10.2014 р.), Козелецького технікуму ветеринарної медицини (довідка № 62/14 від 20.03.2014 р.), Рівненського державного аграрного коледжу (довідка № 511 від 29.10.2015 р.), Стрийського коледжу Львівського національного аграрного університету (довідка № 126 від 10.12.2014 р.), Технологіко-економічного коледжу Білоцерківського національного аграрного університету (довідка № 608 від 19.12.2013 р.), Відокремленого підрозділу НУБіП України "Немішаївський агротехнічний коледж" (довідка № 89 від 23.03.2015 р.); а також в освітній процес Державної установи „Науково-методичний центр

інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів „Агроосвіта” (довідка № 128/38 від 27.01.2015 р.).

Структура та обсяг дисертації.

Дисертаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, що включає 524 найменування, з них 107 – іноземними мовами, та 11 додатків. Загальний обсяг дисертації 473 сторінки друкованого тексту, з них 365 сторінок – основний текст, додатки на 46 сторінках. В роботі наведено 20 таблиць (на 13 стор.) та 49 рисунків (на 17 стор.).

Оформлення дисертації в цілому відповідає чинним вимогам.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження

У *вступі* обґрунтовано актуальність проблеми, сформульовано мету роботи, що відповідає темі та конкретизується у завданнях, окреслено об’єкт, предмет, гіпотезу дослідження. Логічно схарактеризовано дослідницькі методи, що застосовуються. Розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення; наведено дані про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* „Теоретичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу в аграрних коледжах” Н.В. Кононець визначено поняття „ресурсно-орієнтоване навчання дисциплін комп’ютерного циклу в аграрних коледжах”, його мету, сутність, завдання та представлено концепцію ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу в аграрних коледжах.

У *другому розділі* „Функціональна дидактична модель ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу студентів аграрних коледжів” здобувачем подано функціональну дидактичну модель ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу студентів аграрних коледжів.

Н. В. Кононець ґрунтовно розкриває компоненти кожного з блоків цієї моделі (концептуально-цільового, блоку реалізації та рефлексивно-

аналітичного блоку), зокрема, зупиняється на дієвому механізмі реалізаційного блоку, до якого входять комплекс засобів, методів, форм ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу.

Дисертантом представлена система науково-методичного забезпечення ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу, виокремлено компоненти цієї системи та розкрито їх зміст: концептуально-цільовий, змістовий, контрольньо-оцінювальний, дисемінаційний та технологічний, кожен з яких складається з традиційних, електронних локальних та мережних Інтернет-ресурсів. Змістовий, контрольньо-оцінювальний, дисемінаційний компоненти формують змістово-технологічну основу навчально-методичне забезпечення ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу.

У третьому розділі „Дидактичні умови ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів” Н. В. Кононець науково обґрунтовує умови реалізації навчально-виховного процесу, розкрито потенціал використання педагогічних технологій, схарактеризовано інформаційно-освітнє середовище аграрних коледжів як складника єдиного інформаційно-освітнього простору України та окреслено тенденції його розвитку.

Розкрито поняття дидактичних умов реалізації ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів як упорядкованої сукупності науково обґрунтованих дій, видів діяльності та процесів дидактичної сутності, що позитивно впливають на процес ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу. Здобувач робить висновок про те, що дидактичними умовами реалізації ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів є: застосування комплексу форм, методів та засобів ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів; організація процесу навчання дисциплін комп'ютерного циклу в тандемі "студент-викладач" з використанням педагогічних технологій ресурсно-

орієнтованого навчання; орієнтація на створення та розвиток інформаційно-освітнього середовища аграрного коледжу.

Педагогічні технології ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу Н.В. Кононец трактуються як оптимальні цілеспрямовані способи дій, що забезпечують системну реалізацію моделі діяльності тандему "студент-викладач" у процесі впровадження ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу в аграрному коледжі. Виокремлено й розкрито сутність та потенціал таких педагогічних технологій: веб-квест, освітнього проекту, Веб 2.0, майндмепінгу, хмарних технологій та кайдзен-технології.

У роботі здобувачем визначено одне з провідних понять даної роботи: «інформаційно-освітнє середовище аграрного коледжу», окреслено тенденції розвитку інформаційно-освітніх середовищ аграрних коледжів як зміни в часі потреб управління навчальним процесом, зокрема, процесом управління ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів.

Визначено поняття ефективності ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу, а також науково обґрунтовано критерії ефективності ресурсно-орієнтованого навчання: когнітивний, діяльнісно-результативний та саморегуляційний.

У четвертому розділі „Експериментальна перевірка функціональної дидактичної моделі ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу” дисертантом розкрито процедуру підготовки й проведення педагогічного експерименту, який передбачав експериментальну перевірку ефективності функціональної запропонованої дидактичної моделі ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів; проаналізовано результати педагогічного експерименту.

Справляє позитивне враження дослідницька база педагогічного експерименту, який проводився в аграрних коледжах восьми областей України: Полтавська, Тернопільська, Львівська, Івано-Франківська, Київська, Рівненська, Чернігівська, Херсонська області.

Під час дослідження Н.В. Кононец здійснено добір, відбір та модифікацію методик проведення експерименту (технологічні карти, авторські анкети, тести, on-line опитувальники, мережні проекти, веб-квести, кейси, Інформаційна система „Електронний моніторинг навчально-методичної роботи” та ін.). Тут простежуються новаторські підходи автора, що вирізняються оригінальністю, дієвістю і водночас високою результативністю.

Для встановлення ефективності визначених дидактичних умов та оцінювання якості рівня діяльності аграрних коледжів у напрямі впровадження ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу дисертантом використано кваліметричні моделі Г. Єльнікової. Оцінювання навчально-методичної роботи викладачів дисциплін комп’ютерного циклу здійснювалося дослідником за допомогою розробленої інформаційної системи „Електронний моніторинг навчально-методичної роботи”. Цей розділ містить детальний аналіз результатів педагогічного експерименту, який засвідчив позитивну динаміку змін в експериментальних групах порівняно з контрольними щодо ефективності ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу студентів аграрних коледжів.

Тривалість, масовість і масштабність педагогічного експерименту, його багатоплановість, різноманітність і цілеспрямованість, ретельність опрацювання отриманих експериментальних даних, коректне використання методів математичної статистики надали змогу автору обрати педагогічно виважений шлях реалізації мети роботи, раціонально вирішити поставлені завдання дослідження.

Повно і змістово описано специфіку організації та ходу експериментального навчання, а також здійснено аналіз та інтерпретацію результатів педагогічного експерименту з використанням методів математичної статистики. Це дозволило автору експериментально підтвердити достовірність висунутої гіпотези щодо ефективності створеної педагогічної системи.

Всього на різних етапах дослідженням в педагогічних експериментах взяли участь 493 студенти та 30 викладачів 11 аграрних коледжів з різних

регіонів України. До загального складу контрольної групи входило 253 студенти, до експериментальної групи – 240 студентів.

В цілому дані за результатами практичної перевірки запропонованих теоретико-методичних положень, що опрацьовані коректно, дають підстави свідчити, що висунуті наукові положення дисертації дістали підтвердження, а запропонована педагогічна система навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів та її експериментальна перевірка й практична реалізація відповідають меті дослідження та її основним завданням. Це підтверджується наведеними в четвертому розділі експериментальними даними та довідками про практичне впровадження результатів дослідження, що подані у додатках.

Зауваження до змісту дисертації.

Вважаю за необхідне висловити деякі зауваження до дисертації та побажання її автору:

1. *Мету* дисертаційної роботи варто було б сформулювати так: „Теоретично обґрунтувати дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів, розробити та експериментально перевірити ефективність запропонованої педагогічної системи навчання дисциплін комп'ютерного циклу майбутніх фахівців аграрного профілю”.

2. *Предмет дослідження* краще було б сформулювати так: „Методична система навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів”, а в межах дисертації розробити модель такої системи, експериментально перевірити її ефективність під час проведення педагогічних експериментів та в реальних умовах освітньої практики.

3. Оскільки складно уявити, яким чином і навіщо студент має „*оволодіти навичками* (насправді, не тільки навичками) *активного перетворення інформаційного середовища для засвоєння знань в галузі інформатики*”, провідну ідеєю концепції дослідження (с. 4 автореферату) краще було б викласти таким чином: „В основу концепції дослідження покладена ідея про

те, що цілісний динамічний процес організації, стимулювання і реалізації самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів під час формування у відповідних педагогічних системах їхніх компетентностей в галузі інформатики має здійснюватися з урахуванням як індивідуальних інформаційних потреб самих студентів (їхніх освітніх особистісних потреб), так і інформаційних потреб середовища їхньої подальшої професійної діяльності (соціально-економічних потреб аграрного виробництва)».

4. У розділі 2.1 дисертації: „Побудова функціональної дидактичної моделі ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу” наведено лише окремі складники моделі ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу (рис. 2.1 – 2.6 дисертації). Відповідно до назви розділу, необхідно було б розробити і навести формальний опис процесу *проектування* моделі ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу, а також саму, заявлену у назві розділу 2.1, *модель ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу*, як результат проектування і зв’язування окремих її складників.

5. Спираючись на людиноцентристську освітню парадигму, в усіх запропонованих моделях ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу необхідно було б знайти місце для суб’єктів навчально-виховного процесу, передусім, студентів та їх вчителів.

6. У роботі в якості засобів ресурсно-орієнтованого навчання розглянутий хмарний сервіс Google-диск та деякі хмарні платформи підтримки електронних соціальних мереж. Бажано було б розглянути більш широкий спектр нині відомих хмаро орієнтованих засобів, що можуть забезпечити якісну підтримку самоосвітньої діяльності студентів, та проаналізувати їх характеристики с точки зору застосування у запропонованих педагогічних системах.

7. Було б доцільно, аби здобувач розширив аналіз наявного стану методичної підготовки викладачів дисциплін комп’ютерного циклу і порівняв відому методичну підготовку із запропонованою на базі педагогічних технологій ресурсно-орієнтованого навчання.

8. Основний текст дисертації дещо перевантажений додатковими матеріалами, наприклад, розрахунки коефіцієнта конкордації (розділ 4.2, С. 345-346) та опис методики створення ЕОР за допомогою інформаційної системи Dr.Explain (7 сторінок) доцільно було б подати у додатках, і навпаки, методику використання програмних додатків, що інваріантна до найбільш відомих платформ сучасних мобільних Інтернет-пристроїв (МІП), краще було б подати в тексті дисертації.

9. В тексті дисертації та автореферату зустрічаються окремі граматичні й синтаксичні помилки, невдалі висловлювання, наприклад, „технології стали більш портативними” (с. 152 дисертації), та некоректне використання деяких термінів, наприклад, замість правильного *мережний* – мережевий (всюди по тексту), замість правильного *педагогічно виважене* використання – оптимальне використання (с. 4 автореферату), оскільки в роботі методи оптимізації не застосовувалися; розділ 4.1 дисертації названий «організація і постановка експериментального дослідження», хоча *організація* будь-чого включає постановку, замість правильного *проектування* функціональної дидактичної моделі (розділ 2.1 дисертації) – побудова моделі..., оскільки побудова включає етап реалізації, який у цьому розділі не розглядається, та ін.

Висновки по роботі.

Висловлені побажання і зауваження суттєво не знижують загальної позитивної оцінки проведеного Н.В. Кононец наукового дослідження.

На основі аналізу дисертації, автореферату і публікацій здобувача вважаю, що дисертаційне дослідження Кононец Наталії Василівни „Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп’ютерного циклу студентів аграрних коледжів” є завершеним самостійним науковим дослідженням актуальної теми, що виконано на достатньо високому теоретико-методологічному та науково-методичному рівні. Зміст дисертації відповідає спеціальності, за якою вона подана. Матеріали кандидатської дисертації здобувача „Дидактичні засади розробки електронного підручника як засобу індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів”, що була захищена у

2010 році зі спеціальності 13.00.09 – теорія навчання, в її докторській дисертації не використовувалися.

Висновки по розділах роботи та загальні висновки дисертації повністю відповідають основному змісту дослідження, чітко сформульовані, співвіднесені із завданнями, послідовні та змістові.

Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації та з необхідною повнотою відображає основний зміст, наукові положення і практичні результати дисертаційного дослідження.

Матеріали дослідження дають підстави для висновку, що поставлені автором завдання розв'язані, мета – теоретично обґрунтувати дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів, розробити та експериментально перевірити ефективність педагогічної системи навчання дисциплін комп'ютерного циклу майбутніх фахівців аграрного профілю, досягнута.

Дослідження має необхідну наукову новизну, теоретичне і практичне значення. Основні результати роботи впроваджені у низці коледжів аграрного профілю, про що свідчать наведені у додатках до дисертації довідки про впровадження.

Отримані в роботі нові науково обґрунтовані теоретичні і практичні результати у сукупності розвивають теорію і практику ресурсно-орієнтованого навчання студентів дисциплін комп'ютерного циклу.

Висновки й узагальнення, що отримані, навчально-методичний інструментарій, що застосовувався, збагачують дидактику вищої педагогічної освіти новими ідеями та положеннями в частині, яка стосується розроблення та використання в педагогічних системах електронних освітніх ресурсів навчального призначення.

Отримані в роботі науково-практичні результати відкривають нові горизонти для подальшого дослідження проблем відкритої, зокрема, дистанційної освіти, комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання,

впровадження цих прогресивних й найсучасніших підходів і технологій в широку освітню практику.

Основні положення, результати і висновки здійсненого дослідження можуть бути використані викладачами коледжів для вдосконалення навчально-виховного процесу підготовки майбутніх фахівців різного, не лише аграрного, профілю, у професійній підготовці викладачів коледжів у вищих педагогічних навчальних закладах, при розробленні методик навчання та під час складання навчальних програм, в процесі підвищенні кваліфікації, зокрема, професійної майстерності викладачів коледжів.

Загальний висновок

За своєю актуальністю, змістом, вірогідністю, новизною й практичною значущістю отриманих результатів дисертаційна робота Кононец Наталії Василівни „Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів“, відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами від 19.08.2015 року, Постанова Кабінету Міністрів України №656), та іншим нормативним вимогам, що висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора наук, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.09 - теорія навчання.

Офіційний опонент –

доктор технічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
директор Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України

В.Ю. Биков